

Nyhetsbrev från Yrkesföreningar mot Tobak

Sverige ställs i dag allt mer fokus på frivilligsektorn i folkhälsoarbetet – det syns bland annat i de propositioner som kommit under 2000-talet och den kommande ANDT-strategin. En liknande trend finns även i samhället i stort. Jag tycker att det är positivt att man lyfter den här sektorns potential och viktiga roll. Arbetet i frivilligsektorn är ett komplement till myndigheter på både nationell och regional nivå, till landsting och kommuner, och även till näringslivet. Men framför allt kan frivilligorganisationer föra fram synpunkter och åsikter som inte alltid representeras i det offentliga.

MED ETT ÖKAT FOKUS och en vilja att stötta frivilligsektorn finns det också ett ökat krav på exempelvis professionalisering, effektivitet och ett strukturerat arbetssätt. Det är inte alltid lätt att förena frivilligarbete med detta – men många gör det, och framförallt inte alltid lätt att kombinera myndigheters arbetsätt med frivilligsektorn. Ibland är det helt enkelt två olika världar som möts. Det ställer krav på samverkan, samsyn och ömsesidig förståelse för varandras roller och funktioner samt anpassade arbetsmetoder.

SOM MYNDIGHET HAR VI mycket att lära för att kunna ge service och samarbeta bättre med frivilligsektorn. I det tobaksförebyggande arbetet har vi ändå en god tradition av dialog – jag vill till och med påstå att det kan stå som ett lärande exempel för andra. Det är inte bara vi i Sverige som sett potentialen av samarbete med frivilligsektorn, även Världshälsoorganisationens internationella Tobakskonvention lyfter fram frivilligarbetet och dess betydelse för att minska tobaksbruket. Konventionen poängterar att det civila samhället har en central roll att spela och behovet av att dessa aktörer aktivt deltar i nationella och internationella

Samverkan och professionalism leder mot gemensamma mål

insatser för tobaks kontroll. Denna framskjutna och uttalade roll stärker såklart frivilligsektorn, men ställer också nya krav och öppnar för nya arenor att verka inom.

FÖR ATT FRIVILLIGSEKTORN ska vara en aktör att räkna med på det tobaksförebyggande området finns det ett behov av professionalisering. Det gäller därför att det skapas förutsättningar för att organisationerna ska kunna bli de fullt utvecklade opinionsbildare, språkrör, granskare och utförare som de kan och vill vara.

DET ÄR VIKTIGT att stötta det frivilliga arbetet inom folkhälsoområdet till att nå likvärdiga möjligheter till att kunna påverka som det finns inom många andra områden – inte minst inom näringslivet. Förutom en ökad professionalisering, anser jag att det också behövs en diskussion om specialisering. Med det menar jag att inte alla gör allt, utan att respektive del i det frivilliga arbetet gör det som de är bäst på och att man arbetar med sin målgrupp på sitt område. Det är ett sätt att öka effektiviteten, nå större genomslag och bli en sektor att räkna med.

Åsa Lundquist
Utredare
Statens folkhälsoinstitut

Tobaksfakta

- Fjorton olika datasystem används i hälso- och sjukvården för att följa upp tobaksbruk.
- Fler än hälften av landstingen anser att datasystemen inte är funktionella för att följa upp frågor om tobaksbruk/avvänjning.

Källa: "Tobaksavvänjning i hälso- och sjukvården", en rapport från Sveriges Kommuner och Landsting inom ramen för den nationella cancerstrategin "Ännu bättre cancervård".

Tobaksfakta

- 13 av 16 lungkliniker anser att rökavvänjning och rådgivning om tobak ingår i deras uppdrag.
- 22 av 29 medicinkliniker och 7 av 11 onkologkliniker ser tobaksavvänjning som en del av sitt uppdrag.
- 14 av 23 psykiatriska kliniker tycker att tobaksrådgivning och -avvänjning ingår i uppdraget. 4 av 23 erbjuder alltid eller ofta avvänjningsstöd.

Källa: "Tobaksavvänjning i hälso- och sjukvården, Sveriges Kommuner och Landsting

Den 30 mars ska riksdagen, enligt planeringen, behandla regeringens proposition 2010/11:47, En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken. 29 motioner kom in under motionstiden kring strategiförslaget som handlar om att formulera gemensamma mål på de olika drogpolitiska områdena för åren 2011-2015.

► Källa: Riksdagen

Den svenska regeringens svar på EU-kommissionens förslag om skärpningar i tobaksdirektivet från 2001 upprör folkhälsoföreträdare inom EU. – Vi är i Finland mycket besvikna över att den svenska tobakspolitiken verkar vara på tillbakagång och att man i stället försvarar tobaksindustrins vinstintressen, säger Mervi Hara, generalsekreterare i finländska Action on Smoking and Health.

► Källa: www.tobaksfakta.se

"Berusning på schemat?" heter ett nytt lärarmaterial om hur undervisning om alkohol, narkotika, dopning och tobak kan läggas upp. Materialet har producerats av Statens folkhälsoinstitut och finns i en version för grundskolans senare år och en för gymnasiet. Beställs på www.fhi.se

Över 600 gymnasieungdomar i Skåne deltog i en studie som visade på ett starkt samband mellan rökning och användning av cannabis. 64 procent av de elever som röker regelbundet hade testat cannabis. ► Källa: www.fhi.se

I Visby på Gotland händer mycket tobaksrelaterat under året. Först Almedalsveckan och sedan i höst LUFT-konferensen.

Nuvarande och blivande kollegor viktig målgrupp för Läkare mot Tobak

LÄKARE MOT TOBAK fortsätter under 2011 sitt arbete för att påverka kunskap, attityder och beteende i läkarkåren.

– Vi ser tecken på ett ökat intresse från såväl Läkarförbundet (fackligt) som från Svenska Läkaresällskapet (vetenskapligt) att samverka med oss, säger LmTs ordförande Hans Gilljam.

– Vi hoppas kunna skapa ett antal foldrar under temat "tobaken i min specialitet" som ska påminna kollegerna om att tobaken är viktig för uppkomsten av sjukdomar och att t.ex. rökstopp ökar möjligheterna för goda behandlingsresultat.

LMT VILL OCKSÅ FÖRDJUPA samarbetet med läkarutbildningen på alla nivåer för att sprida kunskap om tobaksbrukets viktiga roll som markör för ohälsa och sjukdom.

Även om Tankesmedjan Tobaksfakta nu har en nationell huvudroll i frivilligorganisationernas strävan att påverka opinionen, räknar LmT med att utifrån läkaryrkets vetenskapliga och etiska ansvar göra vissa opinionsbildande insatser även under 2011.

– Vi vill bl.a. medverka till att Socialstyrelsens kommande riktlinjer för behandling av tobaksbruk får ett så starkt genomslag som möjligt.

Andra viktiga uppgifter för föreningen är att inspirera forskare till att ytterligare belysa tobakens roll för ohälsa och sjukdom liksom att utveckla nya behandlingsmetoder för tobaksavvänjning.

Tankesmedjan fortsätter uppbyggnaden

FÖR TANKESMEDJAN TOBAKSFAKTA kommer 2011 att bli ett år av fortsatt utveckling, uppbyggnad och kontaktskapande. Tankesmedjan har bildats på initiativ av Yrkesföreningar mot Tobak och A Non Smoking Generation för att fokusera och professionalisera det opinionsbildande och kunskapspridande tobakspreventiva arbetet. Generalsekreterare Ewy Thörnkvist

Sjuksköterskor mot Tobak informerar, utbildar och nätverkar

– **VI FORTSÄTTER VÅRT ARBETE** för att få in tobaksprevention som en viktig del i sjuksköterskans verksamhetsområde och därmed i grund- och specialistutbildningar av sjuksköterskor på vårdhögskolorna, säger Sjuksköterskor mot Tobaks ordförande Mona Wahlgren.

– I år liksom tidigare år sänds inbjudningar till utbildningsdagar ut till institutionerna för att synliggöra vikten av att ha med tobaksfrågan i det framtida arbetet inom vården. Vi fortsätter också vårt goda samarbete med Svensk sjuksköterskeförening, Vårdförbundet och Barnmorskeförbundet.

UNDER 2011 KOMMER ett nytt informationsmaterial om SmT att tas fram och hemsidan www.nursesagainsttobacco.org som nu även kan nås genom www.sjukskoterskormottobak.se kommer att vidareutvecklas.

SmT kommer att vara representerat vid den europeiska konferensen Tobacco or Health i Amsterdam i mars och vid International Council of Nurses' konferens på Malta i maj.

Under Almedalsveckan i Visby i sommar deltar SmT i samarbete med Vårdförbundet på Vård-mötesplatsen och samarrangerar ett seminarium tillsammans med övriga yrkesföreningar mot tobak.

SmTs kontaktpersoner runt om i landet kommer som vanligt att bjudas in till studiedagar.

Diskussioner förs med Vårdförbundet om en fortsatt satsning på tobaksavvänjning för sjuksköterskor.

Samordnar tankesmedjans insatser som görs i egen regi eller i samverkan med andra organisationer, beroende på vad som passar bäst.

– Det är viktigt att vi håller varandra informerade och planerar våra aktiviteter så att vårt gemensamma arbete blir så effektivt som möjligt, framhöll Ewy Thörnkvist när hon medverkade vid det årliga planeringsmötet hos Yrkesföreningar mot Tobak i januari.

Bland tankesmedjans övriga medarbetare finns tobakspolitisk expertis, medicinska specialister, utredare och journalister. Den 22 februari lanserades Tankesmedjan

Vad hä

I årets första nummer av Yrkesföreningar mot Tobak 2011. Vi bad ordförandena att nämna några årets händelser och vilka medel som söktes. Vi gör också

Tandläkare mot Tobak arbetar för att förändra många are

I REGERINGENS FÖRSLAG om tandvårdens roll i tobaksprevention

Tandvårdens roll i tobaksprevention är ett samarbete med Agaton Film.

– En annan viktig punkt är vår medverkan vid den nästkommande årsstämma. Där ska vi bereda och arrangera ett seminarium om tobaksprevention. TmT kommer att medverka i ett flertal andra konferenser internationellt.

UNDER ÅRET KOMMER också en rapport om "Tobaksvanor och tandvårdspersonal". Den kommer också 1-2 dagars utbildning för läkarstudenter, tandhögskolestudenter och blivande tandsköterskor i landets utbildningsplatser i landet.

– Vi fortsätter förstås med de kontakter med Yrkesföreningar mot Tobak, Sveriges Tandläkareförbundet och Sveriges Tandsköterskeförening som vi har haft tidigare år.

änder under 2011?

Föreningar mot Tobaks nyhetsbrev tar vi en titt på de fem föreningarnas planer och idéer för mycket kort berätta vad föreningen har tänkt göra under förutsättning att man får de ekonomiska en kort sammanfattning av Tankesmedjan Tobaksfaktas verksamhetsplan.

er mot tar på nor

AG till ANDT-strategin och möjligheter att arbeta m. Detta hoppas mot Tobak ska bli ett för regionalt opinde arbete under 2011. planer för 2011 ingår n filmproduktion. er" ska hjälpa till att m rökningens fatala ch tandvårdens viktionen. Produktionen Karin Sjögren och

nkt i årets planering d Odontologisk rikde ha en monter och ium, berättar TmT's rg.

edverka även vid ett nser nationellt och

ER föreningen dessgen sedan 1991 att nkätundersökningen tyder till tobak hos Föreningen erbjuder utbildning för tandgientiststudenter och or på samtliga utbild-

även våra fortlöpan-

Sveriges Tandläkarndhygienistförening skesförbund.

Psykologer mot Tobak vill öka sluta-stödet för psykiskt sjuka

PSYKOLOGER MOT TOBAK gör flera spännande satsningar under 2011. Kunskaps-sammanställningen "Rådgivning och tobaksavvänjning i psykiatrisk vård, beroendevård och socialtjänst" är under produktion i samarbete med Läkare, Sjuksköterskor och Tandvård

mot Tobak. PmT hoppas höja kunskaps-nivån bland dem som arbetar med psykiskt sjuka personer och öka chansen för de många rökarna i denna grupp att få hjälp att sluta.

Rökningens förödande effekter på hälsa och ekonomi drabbar personer med psykisk sjukdom särskilt hårt. Deras problem med rökningen är värda att tas på lika stort allvar som andra rökares, framhåller Barbro Holm Ivarsson, ordförande i PmT och en av dem som skrivit den nya publikationen.

En annan 2011-satsning inom PmT är internatet för avvänjning som du kan läsa mer om på sid 4. Dessutom kommer föreningen att testa en annan ny intensivmodell för tobaksavvänjning i grupp.

PmT följer upp de 11 utbildningar till socialtjänsten som genomfördes i Tobaks-uppdraget, och erbjuder kostnadsfria utbildningar vid behov. Föreningen erbjuder även kostnadsfria utbildningar i de 10 län som inte fick en utbildning inom projekt-tiden.

Ett seminarium för metodutveckling på temat "KBT i tobaksavvänjning" kommer att arrangeras. Vid mässan Socionomdagarna kommer PmT att visa upp sig med en monter dessutom planeras en informationsinsats till hälsopedagogutbildningarna.

Tobaksfri arbetstid i kommunerna viktig fråga för Lärare mot Tobak

DEN FRÄMSTA MÅLGRUPPEN för Lärare mot Tobaks verksamhet är förstas lärare och annan skolpersonal, men föreningen inriktar sig även på en bredare påverkan av kommunernas policyarbete i tobaksfrågor. Ett viktigt mål är att stödja så många kommuner som möjligt

att införa rökfri, eller helst tobaksfri, arbetstid för sin personal. Tanken med detta är att tobaksfri arbetstid i kommunerna gör att ungdomar möter fler tobaksfria vuxna både i skolan och i andra kommunala verksamheter.

- Vuxnas förhållningssätt till tobak är avgörande för hur vi skall lyckas stödja barn och ungdomar att förbli tobaksfria, säger Ingrid Talu, ordförande i Lärare mot Tobak.

- Vi kommer att delta på några av partiernas kommundagar för att identifiera kommunpolitiker som behöver stöd för att införa tobaksfri arbetstid. Samtidigt arbetar vi för att tobaksfrågan ska få en plats i arbetet för hållbar utveckling i kommunerna.

En annan uppgift under 2011 blir analys och uppföljning av enkäten "Lärares och skolledares vanor och attityder till tobak". Analysen kommer att publiceras i en rapport som föreningen hoppas få presentera i fackliga tidningar, på skolledarkonferenser och möten för lärare.

Arbetet för att få in tobaksfrågan i lärarutbildningarna fortsätter. LärmT har genomfört en studiedag för lärarkandidater och siktar på att besöka fem lärarhögskolor under året.

En uppföljningsdag i motiverande samtal planeras senare under våren samt ytterligare ett kurstillfälle under hösten.

ämnen med koppling till Tobakskonventionen.

- att rekrytera fler medlems- och stödorganisationer.
- att genomföra olika undersökningar och kartläggningar. Vid lanseringen presenterades en opinionsstudie som visar bl.a. att moderaternas väljare är mer positiva till tobakspolitiska åtgärder än partiets riksdagspolitiker.
- skapande av en referensgrupp med tobakspreventivt intresserade riksdagsledamöter.
- aktiviteter under Almedalsveckan.
- medverka vid nationella och internationella kon-

Temat för 2011 års upplaga av Tobaksfria dagen, World No Tobacco Day, den 31 maj är Ramkonventionen för tobakskontroll, populärt kallad Tobakskonventionen. Världshälsoorganisationen WHO har valt Tobakskonventionen som tema för att belysa hur viktig den är och för att påminna de anslutna länderna om sina förpliktelser. ▶ Källa: www.who.int

Burkina Faso i Västafrika har som andra land i världen förbjudit all kommersiell tobaksodling. Odlarna har fram till november 2011 på sig att skifta grödor. Den nya tobakslagen inkluderar också ett generellt förbud mot att utsätta andra personer för tobaksrök, och ett rökförbud såväl i alla inomhuslokaler där allmänheten har tillträde som på allmänna transporter och offentliga platser utomhus. Första landet med förbud för tobaksodling var Bhutan. ▶ Källa: www.tobaksfakta.se

År 2050 kan rökningen i industrivärlden ha så gott som försvunnit. Det spår marknadsanalytiker hos det internationella finansföretaget Citigroup. "Andelen rökare sjunker i den industrialiserade delen av världen och nedgången uppvisar en mer eller mindre rak linje på de flesta marknader", konstaterar de. För Sveriges del kan det vara slutrökt redan 2028. ▶ Källa: The Telegraph m.fl.

Tobaksfakta vid en pressträff.

I planerna för 2011 ingår bl.a.

- fortsatt utveckling av nya www.tobaksfakta.se som öppnades den 21 februari. Den gamla .org-adressen används inte längre. Mycket av faktamaterialet från den tidigare webbsidan flyttas över till den nya och nyhetsbevakningen fortsätter som förut.
- produktion av faktablad, rapporter och annat kunskapsmaterial.
- omvärldsbevakning och analys.
- återkommande pressaktiviteter kring aktuella

Farmaci mot Tobak läggs ned

Yrkesföreningen Farmaci mot Tobak läggs ned. Det tråkiga beskedet lämnar FmTs styrelse.

– Det känns jättetråkigt, men vi har inte kunnat hitta någon annan lösning, säger ordförande Lilli Amberin.

Farmaci mot Tobak bildades 1997 och har samlat farmaceuter och andra apoteksanställda med tobakspreventivt intresse. FmT har arbetat med utbildning och andra aktiviteter för att utveckla den tobaksförebyggande delen av vardagsarbetet i apoteks- och läkemedelsfären. Föreningen har samtidigt bidragit med värdefulla erfarenheter i paraplyorganisationen

Yrkesföreningar mot Tobak.

Under de senaste åren har styrelsen upplevt växande svårigheter att väcka intresse för olika aktiviteter och det har också blivit svårare att rekrytera nya förtroendevalda.

– Kanske är det så att alla omorganisationer och omregleringen på apoteksmarknaden lett till att folk fått mindre utrymme för den här sortens engagemang, att arbetstiden inte räcker till helt enkelt, säger Lilli Amberin.

Den 28 mars 2011 hålls det sista ordinarie årsmötet då det slutgiltiga nedläggningsbeslutet enligt planerna ska fattas.

PmT erbjuder inläggning för tobaksavvänjning

▶ **EFTER LYCKADE PILOTFÖRSÖK** tillsammans med Sjuksköterskor mot Tobak erbjuder nu yrkesföreningen Psykologer mot Tobak hjälp för rökare/snusare som behöver extra intensivt stöd för att kunna sluta med tobak. Genom inläggning på internat ska starkt nikotinberoende personer få möjlighet att bli tobaksfria.

Pilotinternaten har hjälpt omkring 90 procent av deltagarna att bli tobaksfria. Vid traditionell rökavvänjning är 30-40 procent rökfria efter ett år.

Det internat som nu erbjuds privatpersoner, hälso- och sjukvården och arbetsgivare som vill hjälpa anställda att bli tobaksfria, äger rum i september 2011 i Trosa i Södermanland. Psykolog Barbro Holm Ivarsson, en av Sveriges främsta experter på tobaksavvänjning kommer tillsammans med en annan erfaren expert, hälsopedagog Annelie Johansson, att ansvara för behandlingen. Kostnaden är 14 000 kronor för en plats.

Uppskattad MI-kurs för lärare

▶ **LÄRARE MOT TOBAK** genomförde i januari två utbildningsdagar om samtalsmetoden Motiverande samtal, Motivational Interviewing (MI) för 16 lärare.

Deltagarna var översvallande positiva över kursen och frågade direkt efter en uppföljningsdag. En sådan är också planerad till den 9 maj 2011.

Tobak eller Hälsa

ges ut av paraplyorganisationen **Yrkesföreningar mot Tobak** (▶ www.tobaccoorhealthsweden.org) där sex föreningar samarbetar för en tobaksfri framtid.

Årsprenumerering: 50 kr.
Rabatt vid gruppnummeration.

Marianne Roos och **Sara Sanchez** på kansliet
Tel: 08-669 81 58, **fax:** 08-669 81 65,
E-post: professionals@globalink.org
Besöksadress: Västgötagatan 2, plan 3
Postadress: Box 4180, 102 64 Stockholm

Ansvarig utgivare: Lena Sjöberg,
tel 070-663 68 34 e-post: lena.sjoberg@lio.se
Redaktör: Helene Wallskär, tel 08-645 18 34 e-post: wallskar@globalink.org
Dahlstedt & Wallskär mediaproduktion AB,
Selmedalsringen 22, 129 36 Hägersten.

Kontakt med Yrkesföreningarna

LÄKARE mot TOBAK
▶ www.doctorsagainsttobacco.org

TANDVÅRD mot TOBAK
▶ www.dentistryagainsttobacco.org

SJUKSKÖTERS KOR mot TOBAK
▶ www.nursesagainsttobacco.org

LÄRARE mot TOBAK
▶ www.teachersagainsttobacco.org

FARMACI mot TOBAK
▶ www.pharmacyagainsttobacco.org

PSYKOLOGER mot TOBAK
▶ www.psychologistsagainsttobacco.org

Tryck: Pressgrannar AB,
Norrköping, ISSN: 1104-5639

Du kommer väl till LUFT?

▶ **NU HAR ANMÄLAN ÖPPNATS** till den 13:e upplagan av den nationella tobaksförebyggande konferensen LUFT. Konferensen arrangeras denna gång i Visby, närmare bestämt i den nya kongresshallen Wisby Strand, med fantastisk havsutsikt och närkontakt med den medeltida staden. Datumen är den 15-16 september, men den som vill är välkommen redan den 14 september kl 19 på en välkomstmottagning i Bildstenshallen på Gotlands Museum.

På webbsidan www.luftkonferens.nu kan du anmäla dig. Du kan där även anmäla om du vill redovisa något projekt samt boka logi och resa.

På gång

▶ Lärare mot Tobak har årsmöte torsdagen den 17 mars kl 17.00 på Fatburen, Västgötagatan 2, i Stockholm.

▶ Den 24 mars har Läkare mot Tobak årsmöte kl 17 på Svenska Läkaresällskapet.

▶ Den 4 april håller den ideella föreningen Tankesmedjan Tobaksfakta sitt första årsmöte.

▶ Den 5 april är det dags för Sjuksköterskor mot Tobak att hålla sitt årsmöte i Stockholm.

▶ Tandvård mot Tobak har årsmöte kl 16 den 13 april på Fatburen. Kl 15 (alltså en timme före årsmötetsförhandlingarna) håller odont dr Karin Sjögren en föreläsning om MI i tandvården och redan kl 14.30 blir man bjuden på kaffe om man anmält sig i förväg till YmT-kansliet, professionals@globalink.org

▶ Psykologer mot Tobak har årsmöte på Fatburen i Stockholm den 4 maj.

▶ European Conference Tobacco or Health, ECToH, hålls i Amsterdam den 28-30 mars. Den är den femte ECToH. Ett flertal svenska organisationer och projekt kommer att vara representerade.

▶ Nordiska förebyggarkonferensen arrangeras av Riksförbundet SMART den 21-22 mars i kommunhuset i Strängnäs. Konferensen vill erbjuda kunskapslyft via högklassiga föreläsande forskare och givande erfarenhetsutbyte. Innehållet kretsar kring primärprevention och forskningsbakgrund till SMARTs fokusområden, tobak och tidiga alkoholdebuter. Kontaktperson: Tina Qvinnström, tina@smart.org.se. Presentationer av de medverkande kommer att publiceras successivt på www.smart.org.se.

▶ Moderaterna arrangerar sina kommundagar den 5-6 maj i Karlstad.